

BILAN

RAPPORT 2007/71

Grave – Escharen (NB), Beerschemaasweg

Ecologische quickscan in het kader van de Flora- en faunawet

in opdracht van Schoonderbeek en partners advies BV

BILAN

RAPPORT 2007/71

Grave – Escharen (NB), Beerschemaasweg

Ecologische quickscan in het kader van de Flora- en faunawet

in opdracht van Schoonderbeek en partners advies BV

Titel	Grave – Escharen (NB), Beerschemaasweg Ecologische quickscan in het kader van de Flora- en faunawet
ISSN	1572-3194-2007/71
Rapportnummer	2007/71
Aantal pagina's	30
Opdrachtgever	Schoonderbeek en partners advies BV
Contactpersoon opdrachtgever	Dhr. L. Theuws
Onderzoekskader	
Projectleider BILAN	Dhr. O. Bosgra
Auteur(s)	Dhr. O. Bosgra
Kaarten en afbeeldingen	Dhr.
Datum definitief	14 juni 2007
Digitale versie	ja-
Verzending definitief aan	Schoonderbeek en partners advies BV KB-depot Universiteit van Tilburg
Akkoord BILAN	Dhr. C. Witteveen Directeur

BILAN

B: Fontys Hogescholen, Mollergebouw
Prof. Goossenslaan 1-01, ruimte A 1.16, Tilburg
P: Postbus 90903, 5000 GD TILBURG
T: 0877 876322
F: 013 5360051
E: bilan@fontys.nl
W: www.bilan.nl

© BILAN 2007

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch databestand of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	7
1 Inleiding.....	9
1.1 Administratieve gegevens project.....	9
1.2 Wet- en regelgeving.....	9
1.3 Beschrijving van het plangebied.....	10
2 Methode.....	11
3 Resultaten.....	11
3.1 Bureauonderzoek.....	11
3.2 Veldinspectie.....	13
4 Conclusie.....	16
4.1 Beschermd status.....	16
4.2 Algemeen.....	17
4.3 Effecten van de geplande ingrepen op soorten.....	17
4.4 Ontheffingen en maatregelen.....	19
5 Literatuur.....	21
Bijlage 1: Rapportage natuurloket.....	23
Bijlage 2: Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet.....	25

Figuren

Fig. 1: Ligging van het plangebied.....	10
Fig. 2: Globale ligging van het plangebied.....	12

Samenvatting

In opdracht van Schoonderbeek en Partners Advies BV (d.d. 11 mei) voerde BILAN in mei 2007 een ecologische quickscan uit voor het plangebied Escharen Beerschemaasweg, in de gemeente Grave, provincie Noord-Brabant. Het onderzoek werd verricht in het kader van herbestemming van een agrarische onderneming naar woningbouw.

In het plangebied werden zoogdieren en amfibieën met een tabel-1-status van de Flora- en faunawet waargenomen of deze worden verwacht. Voor algemeen beschermde soorten met een tabel-1-status van de Flora- en faunawet geldt op voorhand een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen.

In het plangebied komen broedvogels en kleine grondgebonden zoogdieren voor. Het is aan te bevelen werkzaamheden voor, dan wel na het broedseizoen (het broedseizoen loopt van maart tot augustus) te laten plaatsvinden. Het broedseizoen valt samen met de kwetsbare periode van kleine grondgebonden zoogdieren.

Daarnaast worden op grond van literatuuronderzoek en veldbezoek juridisch zwaarder beschermde zoogdieren, broedvogels en roofvogels verwacht. Voor de zoogdieren gaat het om: das, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, baardvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

Het Ministerie van LNV verleent voor soorten met een tabel-3-status (vleermuizen, das en roofvogels) alleen ontheffing, wanneer kan worden aangetoond dat de gunstige staat van instandhouding door de voorgestelde ingrepen niet wordt aangetast. Voor de genoemde soorten is vervolgonderzoek nodig omdat ontheffing alleen aangevraagd kan worden als deze daadwerkelijk zijn aangetoond en de effecten van de ingrepen zijn vastgesteld. Het vaststellen van de effecten van de geplande ingrepen vormt de basis voor een ontheffingsaanvraag waarbij mitigerende en compenserende maatregelen worden voorgesteld.

1 Inleiding

In opdracht van Schoonderbeek en Partners Advies BV (d.d. 11 mei) voerde BILAN in mei 2007 een ecologische quickscan uit voor het plangebied Escharen, in de gemeente Grave, provincie Noord-Brabant. Het onderzoek werd verricht in het kader van herbestemming van deze locatie naar woningbouw.

Doel van dit onderzoek was te bepalen of beschermde soorten in het plangebied aanwezig zijn, dan wel verwacht kunnen worden. Er werd gekeken naar mogelijk aanwezige natuurwaarden van het plangebied zelf en van de directe omgeving. Daarnaast werd een inschatting gemaakt van de gevolgen voor de aanwezige flora en fauna na realisatie van ingrepen.

1.1 Administratieve gegevens project

Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Grave
Plaats	Grave
Toponiem	Escharen Beerse Maasweg
Centrumcoördinaten	x =/ y =
Oppervlakte	4,35 ha
Opdrachtgever	Schoonderbeek en partners advies BV
Uitvoerder	BILAN
BILAN projectcode	B3120

1.2 Wet- en regelgeving

Activiteiten die schadelijk zijn voor het milieu krijgen geen toestemming zonder voorafgaande beoordeling op de milieueffecten.¹

In de Flora- en faunawet worden in het wild levende, veelal kwetsbare, plant- en diersoorten beschermd. Die bescherming moet ertoe leiden dat het voortbestaan van de soort niet in gevaar komt. Bij iedere geplande ingreep is er een wettelijke plicht zorg te dragen voor alle plant- en diersoorten. Beschermde soorten ontlenen hun status aan opname in de Flora- en faunawet, de Habitatrictlijn en/of de Vogelrichtlijn. De Nederlandse en Europese wetgeving stelt met deze wetten eisen aan de uitvoering van projecten die nadelige effecten hebben op specifieke natuurwaarden en/of soorten. Om de bescherming te realiseren moet vooraf bekend zijn of in een plangebied mogelijk beschermde soorten voorkomen. Indien dat het geval is, moet een effectenstudie bepalen of met de uitvoering van het plan geen afbreuk wordt gedaan aan het instandhouden van deze beschermde soort(-en). Wanneer sprake is van negatieve effecten voor beschermde soorten, moet bezien worden of deze kunnen worden opgeheven door planwijzigingen of door wijzigingen van de uitvoeringsmethode.

¹ "Een vergunning die door een gemeente, waterschap of andere instantie in het kader van een verordening, bestemmingsplan of enig ander beleid is verleend, ontslaat u niet van de plicht om ook te voldoen aan de Flora- en faunawet. Hetzelfde geldt voor een MER-rapportage. Genoemde documenten geven geen ontheffing voor mogelijke overtredingen van de Flora- en faunawet. Indien het werk leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12) van de Flora- en faunawet moet dus nog apart een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd." (www.minlnv.nl)

De Flora- en faunawet heeft soorten opgenomen in tabellen waarop verschillende beschermingsregimes van toepassing zijn. De soorten zijn vastgelegd door het ministerie van LNV. De AMvB op art.75 van de Flora- en faunawet stelt voor ruimtelijke ontwikkelingen in veel gevallen voor soorten met een tabel-1-en/of -2-status op voorhand een vrijstelling op de ontheffingsprocedure voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing worden geen aanvullende eisen gesteld. Voor zeldzamere soorten en soorten die extra bescherming genieten in Europees verband, soorten met een tabel-3-status, wordt in een aantal gevallen vrijstelling verleend op voorwaarde dat gehandeld wordt conform een goedgekeurde gedragscode. In een dergelijke code wordt aangegeven welke gedragslijnen men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen, voor broedvogels bijvoorbeeld het aanpassen van de planning aan het broedseizoen. Zonder gedragscode dient een ontheffing aangevraagd te worden. Een ontheffing kan alleen aangevraagd worden bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) indien de soort daadwerkelijk is aangetoond. Het ministerie van LNV geeft in de *toelichting tabellen flora en faunawet* aan onder welk beschermingsregime een beschermde soort wordt gerekend.

1.3 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied ligt op de grens van de kern van Escharen en het buitengebied. In het noorden wordt het begrensd door de Beerschemaasweg en een woonwijk, in het oosten door een aardappelakker, in het zuiden door de Graafschedijk, in het westen door de kern van Escharen. In het plangebied is een agrarisch bedrijf gevestigd. In het plangebied bevinden zich gebouwen, een verhard erf met wegen, stallen en schuren. Daaromheen ligt een maïsakker en paardenweiden, op enkele plaatsen begrensd door houtwallen en bomenrijen. Er zijn plannen om de stallen af te breken en de akkers en weiden bouwrijp te maken voor woningbouw. Het woonhuis en het erf worden gehandhaafd.

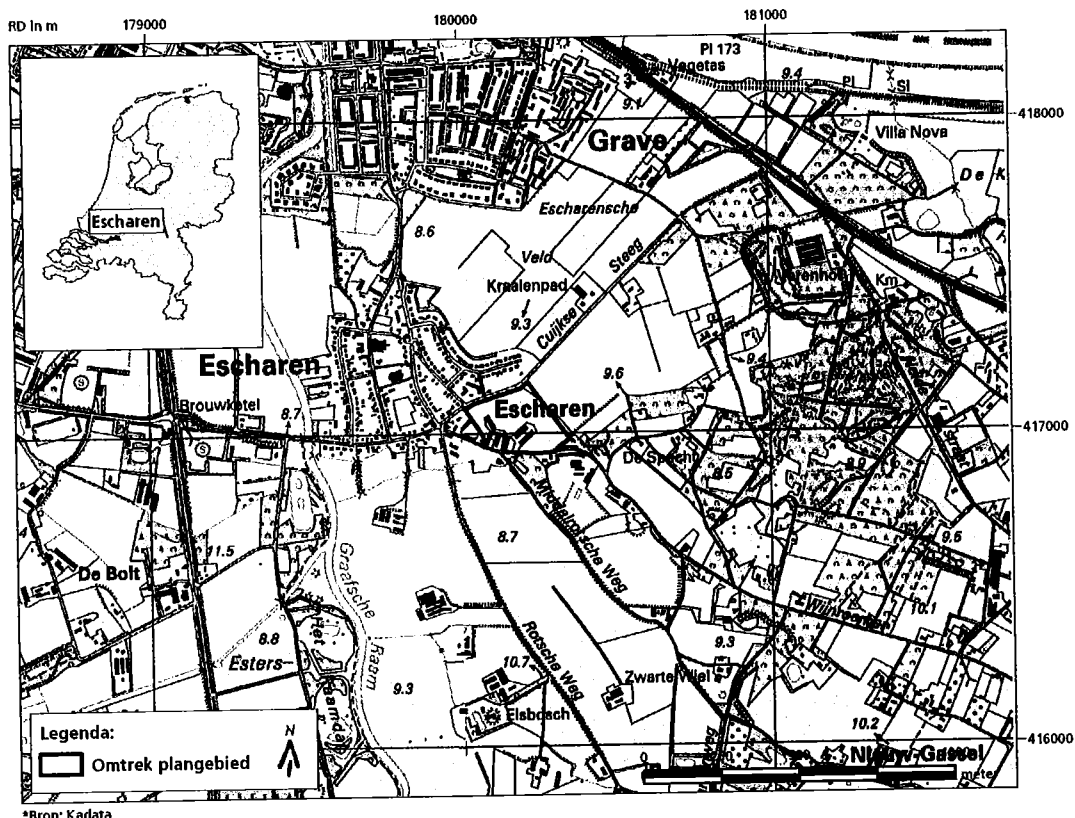

Fig. 1: Ligging van het plangebied.

2 Methode

Naast een korte veldinspectie werden voor deze ecologische quickscan diverse bronnen geraadpleegd zoals Natuurloket, internetbronnen en verspreidingsatlassen van diverse soortengroepen.

Het plangebied werd bezocht op 16 mei 2007. Tijdens deze inspectie werd gekeken naar de aanwezige ruimtelijke structuren en beschikbare biotopen voor flora en fauna. Op basis van *expert judgement* werd een inschatting gemaakt over mogelijke aanwezigheid van de door de Flora- en faunawet beschermde soorten.

Het plangebied werd beoordeeld op het verwachte voorkomen van de volgende soortgroepen:

vaatplanten

zoogdieren

broedvogels

amfibieën

vissen

reptielen

libellen en dagvlinders

overige ongewervelden

3 Resultaten

3.1 Bureauonderzoek

Ruimtelijk beleid

De huidige bestemming van het plangebied is landbouw. In het streekplan van de provincie Noord-Brabant wordt het buitengebied ten zuidoosten van de kern van Escharen aangemerkt als AHS-landschap met leefgebied voor dassen. Voor het leefgebied van de das geldt een planologische bescherming vanuit de Habitatrichtlijn. Ten oosten van het plangebied, maar niet direct grenzend aan het plangebied ligt een stiltegebied dat binnen de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur valt. In het streekplan wordt dit bosgebied binnen de groene hoofdstructuur (GHS) geplaatst.

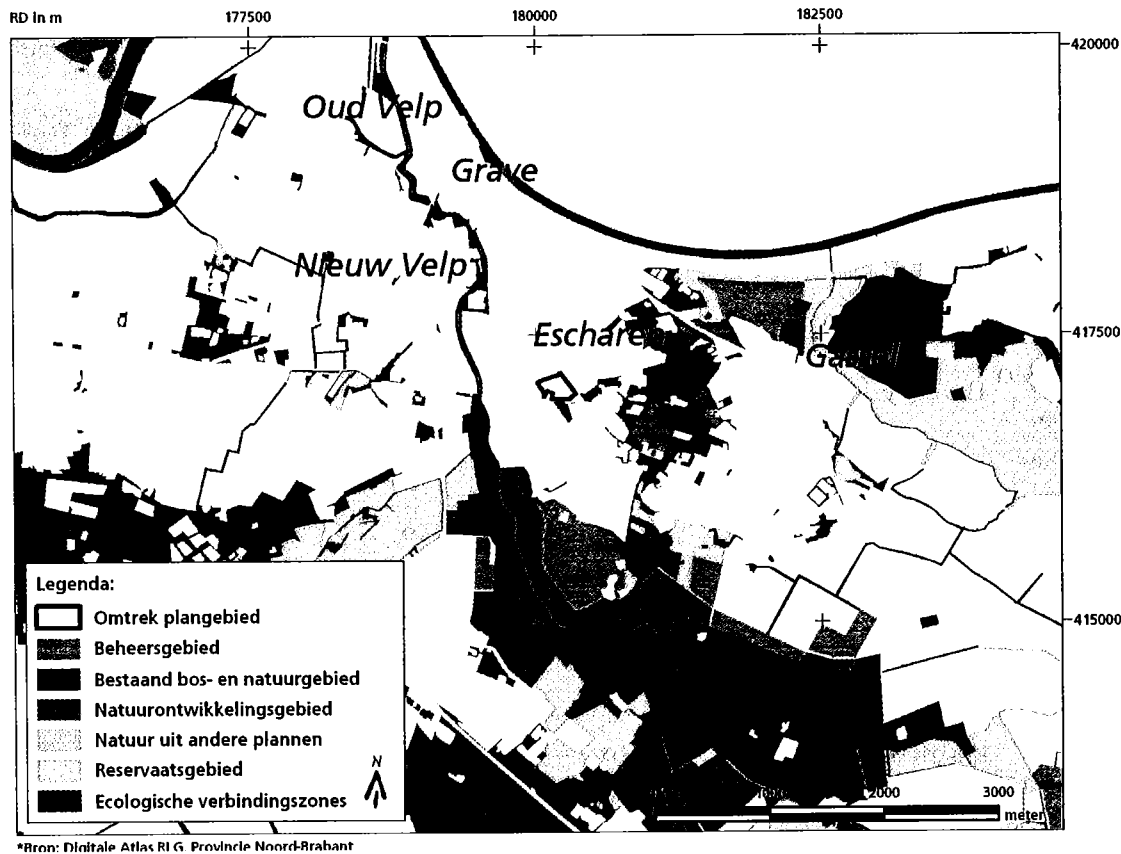

Fig. 2: Globale ligging van het plangebied (rood) geprojecteerd op de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur.

Natuurloket

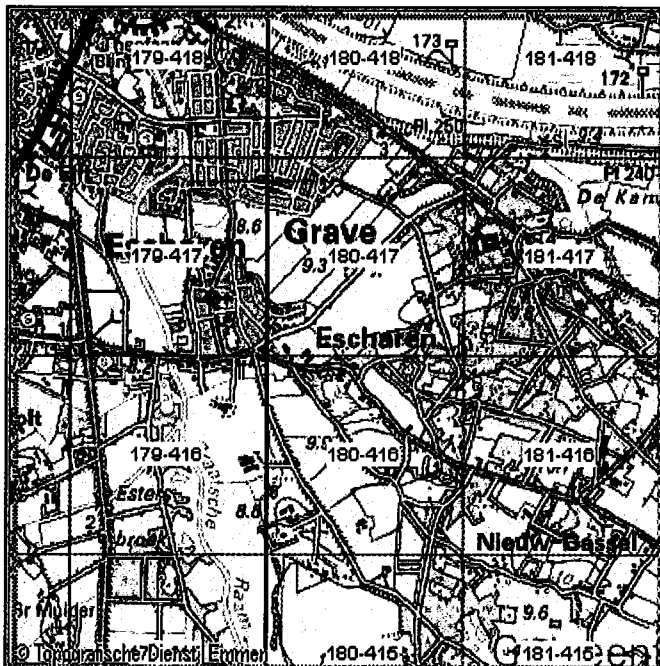
Voor het plangebied werden kilometerhokken 180, 416 en 180, 417 geraadpleegd. (zie Bijlage 1: Rapportage natuurloket). Het plangebied valt voor een klein deel in kilometerhok 180, 416 en voor een groot deel in 180, 417.

Kilometerhok 180, 416 is goed onderzocht voor vaatplanten en broedvogels. Overige soortgroepen zijn redelijk tot niet onderzocht. Er zijn twee beschermde vaatplanten gerapporteerd die voorkomen in tabel 1 van de Flora- en faunawet en bovendien op de Rode Lijst. Er zijn 34 broedvogels gerapporteerd. Ook zijn 23 watervogels en 4 soorten amfibieën gerapporteerd. In dit kilometerhok komen enkele natte zones voor, waardoor de hoeveelheid watervogels te verklaren is. In het plangebied worden die watervogels echter niet verwacht.

In de nabijheid van het plangebied liggen bosrijke percelen, waardoor de gerapporteerde broedvogelrijkdom in beide kilometerhokken te verklaren is. In het plangebied zelf worden minder verschillende soorten broedvogels verwacht.

Het kilometerhok 180, 417 is voor watervogels, dagvlinders en sprinkhanen goed onderzocht. Er zijn geen door de Flora- en faunawet beschermde soorten dagvlinders gerapporteerd. Wel is een dagvlindersoort van de Rode Lijst aangetroffen. Er zijn geen beschermde sprinkhanen gerapporteerd. De gerapporteerde beschermde watervogels worden meer noordelijk in het kilometerhok, in de nabijheid van het kanaal, verwacht. Watervogels worden in het plangebied niet verwacht. Er zijn geen broedvogels gerapporteerd, deze worden er wel verwacht. Wat betreft amfibieën zijn de gegevens van dit kilometerhok niet representatief voor het plangebied. Er worden vijf soorten amfibieën gerapporteerd, waarvan één met een tabel-2-status. Deze wordt niet in het plangebied verwacht. Verder worden algemeen beschermde soorten amfibieën met een tabel-1-status gerapporteerd, deze kunnen in het plangebied voorkomen. Voor overige soortgroepen is het kilometerhok redelijk tot niet onderzocht.

Het plangebied herbergt mogelijk geschikte habitats voor zoogdieren, broedvogels, amfibieën en reptielen.

3.2 Veldinspectie

Het plangebied ligt in het buitengebied van Escharen, grenzend aan de dorpskern. In het plangebied werden een verhard erf, varkensstallen, een schuur, houtwallen, bomen, een sloot, een maïsakker en paardenweiden aangetroffen. Net buiten het plangebied stond een rij knotwilgen langs de Cuijkschesteeg en bos ten oosten van het plangebied. Het plangebied is te typeren als een voedselrijk agrarisch gebied met grotendeels intensief bodemgebruik.

3.2.1 Vaatplanten

In het plangebied werden verschillende vegetatiestructuren aangetroffen. Hieronder worden de verschillende vegetatiestructuren beschreven.

Paardenweiden

In de paardenweiden om het erf en in het noorden van het plangebied werden onder andere smalle weegbree, kleine ooievaarsbek, speerdistel, zachte dravik, perzikkruid, grote brandnetel, schapezuring, longkruid en sint Janskruid aangetroffen. Soorten van een voedselrijke bodem. Op de weiden rond het erf stonden enkele bomen waaronder vijg en walnoot.

Stallen

De in het plangebied aanwezige stallen waren omgroeid door ruigtes met een boom- en kruidlaag. In de boomlaag werden vooral gewone vlier, sleedoorn, es, haagbeuk, vogelkers en hazelaar aangetroffen. Ook stonden er aangeplante soorten zoals fluweelboom en pruim. In de kruidlaag werden melganzevoet, ridderzuring, kweek, kleefkruid, grote brandnetel en gewone braam aangetroffen. Deze soortensamenstelling wijst op een zeer voedselrijk milieu.

Maïsland

Op het maïsland en aan de randen van het maïsland werden onder andere gewone melkdistel, Engels raaigras, veldkers, perzikkruid, schijfkamille, valse kamille, melganzevoet en gewoon herderstasje waargenomen.

Houtwallen

De houtwallen varieerden aanzienlijk in ouderdom en structuur, waarbij de houtwal zuidoostelijk grenzend aan het plangebied de hoogste ecologische waarde heeft door de dichte structuur. In de houtwallen rondom het plangebied werden onder andere zomereiken, vogelkers, thuja, sleedoorn, laurier en hulst aangetroffen in de bovenlaag. In deze soortensamenstelling valt op dat een deel van de soorten is aangeplant, naast natuurlijk voorkomende soorten als zomereik, sleedoorn en vogelkers. In de kruidlaag stonden onder andere hondsdraf, egelantier, gewone braam, fluitenkruid en witte dovenetel, soorten van voedselrijke milieu-omstandigheden. Ook werd kleine maagdenpalm aangetroffen, in de zuidoostelijk gelegen houtwal. De kleine maagdenpalm is in de nabijgelegen tuin aangeplant en in de houtwal uitgegroeid.

Slootkant

Langs de steile slootkanten die langs de Beerschemaasweg liggen stonden pinksterbloem, heermoes, wolfsfoot, look-zonder-look, gewone braam, fluitekruid, wilde ui en koninginnekruid. Deze soortensamenstelling past in een matig voedselrijk tot voedselrijk milieu.

Het plangebied vormt door de hoge mate van voedselrijkdom en het gevoerde beheer in de randzones geen geschikte biotoop voor de door de Flora- en faunawet beschermde plantensoorten. De door de Flora- en faunawet beschermde plantensoorten zijn kwetsbare, vaak kritische soorten.

3.2.2 Zoogdieren

Algemeen

Tijdens het veldbezoek werden sporen van ree, rosse woelmuis en mol aangetroffen. De sporen van het ree werden aangetroffen langs de houtwal in het maïsveld. De sporen duiden op een vlucht in de richting van het bos aan de Graafschedijk. Daarnaast worden verspreid over het plangebied andere zoogdiersoorten verwacht zoals aarmuis, bosmuis, bunzing, dwergspitsmuis, egel, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, veldmuis, wezel en woelrat. Vooral de houtwallen en slootkanten vormen een geschikte biotoop voor zoogdieren. Op de stozolder aan het woonhuis werden uitwerpselen van muizen aangetroffen, waarschijnlijk veldmuizen.

Dassen

In de omgeving van het plangebied komen dassen voor (mondelijke communicatie gemeente Grave en Das&Boom, beide mei 2007). Het plangebied zelf vormt geen geschikte omgeving voor een dassenburcht, maar de bosranden en houtwallen in de directe omgeving van het plangebied wel. Dassen hebben een gevarieerd dieet, maar in agrarisch gebied bestaat het voedsel van de das vaak uit wormen en maïs. Voedselrijke graslanden, houtwallen en maïsakkers zijn bij uitstek foerageergebieden. Uit recente waarnemingen van dassenburchten in de nabijgelegen bossen en van verkeersslachtoffers op de Cuijkschesteeg voor (mondelijke communicatie gemeente Grave en Das&Boom, beide mei 2007), die deels langs het plangebied loopt, kan worden afgeleid dat de soort in het plangebied foerageert.

Vleermuizen

In het plangebied zijn de stallen, de schuur en het woonhuis potentieel geschikt als tijdelijke of vaste verblijfplaatsen voor vleermuissoorten. De varkensstallen zijn rondom grotendeels begroeid met struiken zodat toegang voor vleermuizen wordt verhinderd. Langs elk van de stallen zijn echter onbegroeide zijden die, ondanks vogelwerende maatregelen, goed toegankelijk zijn voor vleermuizen. De stallen zijn voorzien van golfplaten daken met een binnenbekleding van tempex. De stallen vormen mogelijke zomer-, kraam-, of winterverblijven voor ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Het woonhuis is voor vleermuizen goed toegankelijk via overhangende pannen. Met name de westzijde van het woonhuis vormt een geschikte invliegzijde. Aan de oostzijde van het woonhuis was de zolder in gebruik als stozolder. Deze zolder had geen betimmering en vormt een geschikte jachthabitat voor gewone grootoorvleermuis. Er werden geen uitwerpselen aangetroffen.

De houtwallen en bomenrijen langs de Graafschedijk, het open veld en het erf in het plangebied kunnen door laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, baardvleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis gebruikt worden als foerageergebied en vliegroute. De Graafschedijk vormt mogelijk een verbindingszone voor vleermuizen.

3.2.3 Broedvogels

Tijdens het veldbezoek werden meerdere soorten broedvogels waargenomen, onder andere werden Turkse tortel, merel, witte kwikstaart, kievit, pimpelmees en roodborstje waargenomen. De Rode lijstsoort huiszwaluw werd overvliegend waargenomen. Huismus, ook een Rode Lijstsoort werd veelvuldig waargenomen. In de nok van een van de stallen broedt een spreeuw. Alle zijn algemene soorten. Nabij de houtwal aan de zuidoostzijde van het plangebied werd een armpen van sperwer aangetroffen. Er werden geen nestlocaties van sperwer aangetroffen. Het aantreffen van de veer van de sperwer wijst op het gebruik van het plangebied als jachtgebied door de soort.

In het bos dat zich op enkele tientallen meters vanaf het plangebied verder naar het oosten uitstrekt, werd de roep van een jonge roofvogel waargenomen, waarschijnlijk van buizerd. Binnen het plangebied werden geen nestlocaties van roofvogels aangetroffen. Het gemengde bos op dat enige afstand ten oosten van het plangebied ligt, vormt een geschikte nestlocatie voor roofvogels. Net buiten het plangebied langs de Beerschemaasweg stond een rij knotwilgen aan de slootkant. Deze werden geïnspecteerd op aanwezigheid van roofvogels en steenuil. Er werden geen aanwijzingen gevonden. Roofvogels en uilen zijn standvogels waarvan de nestlocaties jaarrond beschermd zijn.

3.2.4 Amfibieën

Zowel ten noorden als ten zuiden van het plangebied bevinden zich waterrijke gebieden. In het noorden stroomt de Maas en in het zuiden stroomt de Graafsche Raam. In een bosrijk stiltegebied op enige afstand ten oosten van het plangebied zijn poelen aangelegd. In het plangebied zelf vormt de sloot een geschikte voortplantingsplaats voor amfibieën. Deze soortgroep is voor de eiafzet en de larvale ontwikkeling afhankelijk van water. Tijdens het veldbezoek stond de sloot gedeeltelijk droog en werden geen amfibieën aangetroffen. Ondanks de hoge voedselrijkdom en de hoge lentetemperaturen was het water in de sloot vrij helder. De sloot vormt een geschikte habitat voor bruine kikker, groene kikker, gewone pad en kleine watersalamander.

3.2.5 Overige soortgroepen

Van de reptielen, vissen, libellen, dagvlinders, sprinkhanen en overige ongewervelden worden in het plangebied geen zeldzame en/of bedreigde soorten verwacht. In het plangebied ontbreken geschikte habitats voor deze soortgroepen. De meeste ervan zijn afhankelijk van permanent schoon water en/of specifieke waardplanten.

4 Conclusie

4.1 Beschermd status

Er rust geen planologische bescherming op het plangebied vanuit de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Wel is in het streekplan het plangebied aangemerkt als Agrarische Hoofdstructuur (AHS) met leefgebied dassen. In de omgeving van het plangebied ligt een stiltegebied dat binnen de Ecologische Hoofdstructuur valt. Het betreft "De Specht", een bosgebied met open velden en houtwallen.

4.2 Algemeen

In het plangebied werd een aantal algemeen beschermde soorten waargenomen (zie tabel 1). Daarnaast worden op grond van literatuuronderzoek en veldbezoek juridisch zwaarder beschermde soorten verwacht. Voor algemeen beschermde soorten met een tabel-1-status van de Flora- en faunawet geldt op voorhand een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen.

Het Ministerie van LNV verleent voor soorten in tabel-3 alleen ontheffing, wanneer kan worden aangetoond dat de gunstige staat van instandhouding niet wordt aangetast door de voorgestelde ingrepen.

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Status FF-wet
Zoogdieren	aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	tabel 1
	bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	tabel 1
	bunzing	<i>Mustela putorius</i>	tabel 1
	das	<i>Meles meles</i>	tabel 3, HR-soort
	egel	<i>Erinaceus europeus</i>	tabel 1
	gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	tabel 1
	haas	<i>Lepus europeus</i>	tabel 1
	hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	tabel 1
	huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	tabel 1
	konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	tabel 1
	mol	<i>Talpa europea</i>	tabel 1
	ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	tabel 1
	ree	<i>Capreolus capreolus</i>	tabel 1
	rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	tabel 1
	tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	tabel 1
	veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	tabel 1
	wezel	<i>Mustela nivalis</i>	tabel 1
	woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	tabel 1
	Vleermuizen	gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
ruige dwergvleermuis		<i>pipistrellus nathusii</i>	tabel 3, HR-soort
laatvlieger		<i>Eptesicus serotinus</i>	tabel 3, HR-soort
baardvleermuis		<i>Myotis mystacinus</i>	tabel 3, HR-soort
Amfibieën	gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	tabel 3, HR-soort
	bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	tabel 1
	groene kikker	<i>Rana esculenta</i>	tabel 1
	kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	tabel 1
Reptielen	gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	tabel 1
	geen soorten verwacht		
Vissen	geen soorten verwacht		
Libellen en dagvlinders	geen beschermde soorten verwacht		
overige ongewervelden	geen beschermde soorten verwacht		
Vaatplanten	kleine maagdenpalm		niet beschermd (aangeplant)

Tabel 1: Verwachte soorten, exclusief broedvogels.

4.3 Effecten van de geplande ingrepen op soorten

4.3.1 Vaatplanten

In het plangebied komen voedselrijke milieutypen voor. In het plangebied komen geen wettelijk beschermde planten voor, waardoor het voortbestaan van soorten niet in het geding is. Kleine maagdenpalm is hier niet beschermd vanwege het voorkomen buiten zijn natuurlijke habitat.

4.3.2 Zoogdieren

Algemeen

In het plangebied komen zeventien algemeen beschermde zoogdiersoorten voor of deze worden verwacht. Door de geplande ingrepen wordt het voortbestaan van deze soorten op populatieniveau niet bedreigd. Wel kan rekening gehouden worden met deze soorten door bestaande landschapsstructuren, zoals houtwallen en bermen in stand te houden of uit te breiden.

Das

Het plangebied valt binnen de agrarische hoofdstructuur (AHS) en is daarbinnen aangemerkt als leefgebied voor dassen. Belangrijk voor de instandhouding van de das in agrarische gebieden is dat burchten met rust worden gelaten, dat de dassen kunnen foerageren in het gebied en dat er voldoende landschappelijke structuren als houtwallen, begroeide slootkanten en dergelijke aanwezig zijn. Bij de geplande ingrepen in het plangebied worden mogelijk dassenburchten in de nabije omgeving van het plangebied verstoord. Ook kan het leefgebied van de soort afnemen door de overgang van agrarisch gebruik naar aanleg van woningen. Zowel verstoring, afname van voedselbeschikbaarheid en versnippering van leefgebied zijn daarom mogelijke gevolgen van de ingrepen. De das is een tabel-3-soort en is in de Flora- en faunawet strikt beschermd. Een vervolgonderzoek naar de soort is daarom verplicht voordat ontheffing aangevraagd kan worden. In dit vervolgonderzoek wordt op basis van lokale verspreiding van de soort het belang van het plangebied vastgesteld. Indien nodig formuleren wij op basis van de vastgestelde effecten mitigerende en compenserende maatregelen. Deze dienen als uitgangspunt voor een ontheffingsaanvraag bij de Dienst Landelijk Gebied.

Vleermuizen

De bebouwing in het plangebied is geschikt voor verschillende soorten vleermuizen. Aangezien bij de geplande ingrepen de stallen en een schuur worden afgebroken, verdwijnen mogelijke zomer-, kraam-, of winterverblijven van gewone grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger en mogelijke zomer-, of kraamverblijven van baardvleermuis.

In het landschap vormt de Graafschedijk de meest logische verbindingsroute voor gebouwbewonende vleermuizen in Escharen die jagen rondom de bossen ten oosten van het plangebied en in de randzones van het plangebied. De geplande ingrepen hebben mogelijk een negatief effect op de geschiktheid van deze verbindingszone. Het gaat hier om gebouwbewonende soorten zoals gewone grootoorvleermuis, baardvleermuis, laatvlieger, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

Vleermuizen genieten een strikte bescherming krachtens de Flora- en Faunawet en de Habitatrichtlijn. Indien het vermoeden bestaat dat er tijdelijke of vaste verblijfplaatsen van aanwezig zijn of dat het plangebied een essentieel foerageergebied is, en deze dreigen te verdwijnen door sloop, aantasting en/of inrichting van het gebied is een gerichte veldinventarisatie naar vleermuizen verplicht. Daarom wordt voor vleermuizen een aanvullend veldonderzoek aanbevolen met behulp van een batdetector.

Dit veldonderzoek heeft als doel vast te stellen, dan wel uit te sluiten of de bebouwing gebruikt wordt door vleermuizen en door welke soorten. Dit veldonderzoek dient te bestaan uit minimaal vier veldbezoeken in het voorjaar tot in de zomer, waarbij in ieder geval een ochtendbezoek in de kraamperiode (bij voorkeur juni) dient te worden uitgevoerd. Daarnaast dienen eventuele tijdelijke verblijven en/of paarplaatsen te worden vastgesteld. Ook wordt bepaald wat de rol van de randzones van het plangebied is voor vleermuizen.

Wanneer kolonies aanwezig zijn of sprake is van belangrijke vliegroutes geldt dit veldonderzoek als basis voor het advies op welke wijze met vleermuizen dient te worden omgegaan.

4.3.3 Broedvogels

De struiken, bomen en gebouwen in het plangebied worden in het broedseizoen gebruikt door algemeen voorkomende broedvogels. Werkzaamheden kunnen een verstorend effect hebben op het broedsucces van deze algemeen voorkomende vogels. Het is dan ook aan te bevelen de werkzaamheden buiten het broedseizoen, dat loopt van maart tot augustus, uit te voeren. Wanneer dit niet mogelijk is, dient zorg te worden gedragen voor daadwerkelijke nestlocaties.

Sperwer en buizerd nestelen in de periode maart-juli mogelijk in het nabijgelegen bosgebied ten oosten van het plangebied. Nestplaatsen van deze roofvogels en spechten zijn jaarrond beschermd. De voorgenomen ingrepen in het plangebied hebben mogelijk een verstorend effect op nesten van roofvogels en spechten, een gerichte inventarisatie naar aanwezigheid van roofvogelstandplaatsen in de directe nabijheid van het plangebied is nodig om het effect van de ingrepen te kunnen beoordelen. Indien roofvogelnesten voorkomen, is het beoordelen van de effecten van de ingrepen voorwaarde voor toekennen van ontheffing of het uitsluiten van de noodzaak ontheffing aan te vragen.

4.3.4 Amfibieën

In het plangebied komen algemeen beschermde amfibieën voor. Voor deze algemeen beschermde amfibieën is de gunstige staat van instandhouding bij de geplande ingrepen niet in het geding.

4.3.5 Overige soortgroepen

Er worden geen beschermde diersoorten in de categorieën reptielen, vissen, libellen en dagvlinders verwacht op het voortbestaan waarvan de geplande ingrepen een bedreiging vormen.

4.4 Ontheffingen en maatregelen

Per februari 2005 geldt voor ruimtelijke ingrepen een aanpassing op het ontheffingenbeleid van de Flora- en faunawet. Bij ruimtelijke ingrepen geldt op voorhand een vrijstelling voor algemeen voorkomende diersoorten, mits een lichte toets heeft plaatsgevonden (zie Bijlage 2: Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet). Deze ecologische quickscan geldt als lichte toets. Op basis van artikel 2 van de Flora- en faunawet geldt de zorgplicht, die stelt dat binnen alle redelijkheid schade aan flora en fauna zo veel mogelijk dient te worden beperkt.

Voor de algemene soorten, die in het plangebied voorkomen hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd.

Alle in Nederland voorkomende broedende vogelsoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet en de Vogelrichtlijn.

Het verstoren van broedende vogels tijdens het broedseizoen, dat geldt van maart tot augustus, is dan ook niet toegestaan. Buiten het broedseizoen zijn alleen de nestlocaties van standvogels zoals spechten, roofvogels en uilen beschermd.

Wij adviseren een gerichte veldinspectie uit te voeren naar nestlocaties van roofvogels en naar zoogdieren (dassen en vleermuizen). Dit vervolgonderzoek vormt de basis voor gerichte oplossingen hoe met de aanwezige soorten om te gaan en om vast te stellen voor welke soorten ontheffing nodig is.

Mitigerende maatregelen

Ten aanzien van broedende vogels verleent het ministerie van LNV geen ontheffing. De bomen, struiken en houtwallen in en grenzend aan het plangebied zijn vormen broedlocatie voor diverse algemeen voorkomende broedvogels. Het is aan te bevelen werkzaamheden in de directe omgeving voor, dan wel na het broedseizoen (het broedseizoen loopt van maart tot augustus) te laten plaatsvinden. Tijdens het broedseizoen zijn nesten beschermd. Werkzaamheden dienen dan met zorg voor de broedlocatie te worden uitgevoerd zoals het in acht nemen van een minimale rustzone. Deze rustzone is soortspecifiek. Het broedseizoen valt samen met de kwetsbare periode van kleine grondgebonden zoogdieren, die in deze zone eveneens hun habitat hebben. Het is daarom gewenst voorafgaand aan ontgraving ruigtes en grazige vegetaties kort te maaien, zodat deze onaantrekkelijk worden voor het verblijf van zoogdieren.

5 Literatuur

Bal, D. (et al.), 2001, *Handboek natuurdoeltypen*, i.o.v. Directie Natuurbeheer van het Ministerie van LNV, Wageningen.

Bos, F., M. Wasscher, 1997, *Veldgids libellen*. K.N.N.V., Utrecht.

Broekhuizen, S. (et al.), 1992, *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. K.N.N.V., Utrecht.

Diepenbeek, A. van, 2003, *Veldgids diersporen*. K.N.N.V., Utrecht.

Diepenbeek, A. van, R. Creemers, 2006. *Herkenning amfibieën en reptielen*. Stichting RAVON, Nijmegen.

Diepenbeek, A. van, J. van Delft, 2006. *Het waarnemen van amfibieën en reptielen*. Stichting RAVON, Nijmegen.

Jansen, J.A.M., J. H.J. Schaminée, 2003. *Europese Natuur in Nederland, Habitattypen*. K.N.N.V., Utrecht.

Jansen, J.A.M., J. H.J. Schaminée, 2004. *Europese Natuur in Nederland, Soorten van de Habitatrichtlijn*. K.N.N.V., Utrecht.

Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, 1997, *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. K.N.N.V., Utrecht.

Meijden, R. van der, 2005, *Heukel's flora van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Nöllert, A., C. Nöllert, 2001, *Amfibieëngids van Europa*. Tirion Uitgevers BV, Baarn.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, K.N.N.V. Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Sparreboom, M.(red.), 1981, *De amfibieën en reptielen van Nederland, België en Luxemburg*. A.A.Balkema, Rotterdam.

Tax, M.H., ir., 1989, *Atlas van de Nederlandse Dagvlinders*. Vlinderstichting, Wageningen en Natuurmonumenten, 's-Gravenland.

Wynhoff, I, C. van Swaay, J. van der Made, 1999, *Veldgids dagvlinders*. K.N.N.V., Utrecht.

Overige Bronnen:

www.minlnv.nl

www.natuurloket.nl

www.ravon.nl

www.vzz.nl

www.knnv.nl

www.brabant.nl

www.sovon.nl

www.vogelbescherming.nl

www.waarneming.nl

www.dienstlandelijkgebied.nl

Bijlage 1: Rapportage natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:180 / Y:416

Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			2	goed	-	1991-2004
Mossen					niet onderzocht		1996-2006
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006
Paddestoelen					slecht		1990-2005
Zoogdieren					niet onderzocht		1995-2005
Broedvogels		34		6	goed	0%	1994-2005
Watervogels		23	14		slecht	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet onderzocht		1991-2005
Amfibieën	4				redelijk	51-100%	1991-2005
Vissen					niet onderzocht		1991-2005
Dagvlinders					niet onderzocht		1995-2005
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005
Libellen					redelijk		1991-2005
Sprinkhanen					redelijk		1991-2005
Overige ongewervelden					niet onderzocht		1991-2005

Rapportage voor kilometerhok X:180 / Y:417

Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1	1		1	slecht	-	1991-2004
Mossen					slecht		1996-2006
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006
Paddestoelen					slecht		1990-2005
Zoogdieren					niet onderzocht		1995-2005
Broedvogels					niet onderzocht		1994-2005
Watervogels		33	21		goed	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet onderzocht		1991-2005
Amfibieën	4	1			matig	51-100%	1991-2005
Vissen					niet onderzocht		1991-2005
Dagvlinders				1	goed	0%	1995-2005
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005
Libellen					niet onderzocht		1991-2005
Sprinkhanen					goed		1991-2005
Overige ongewervelden					niet onderzocht		1991-2005

Bijlage 2: Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet

In onderstaande tabellen staan alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet. De tabellen zijn enerzijds aan de orde bij ontheffingverlening voor artikel 75 en anderzijds bij vrijstellingen in het kader van het Besluit houdende wijziging van een aantal Algemene Maatregelen van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen (AMvB artikel 75).

Vogelsoorten zijn in deze tabellen niet apart opgenomen, omdat het een erg lange lijst is. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd (behalve exoten). In de toelichting bij de tabellen staat aangegeven welk regime toepasselijk is voor vogelsoorten.

Tabel 1: Algemene soorten	
Zoogdieren	
aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
bunzing	<i>Mustela putorius</i>
dwergpspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
egel	<i>Erinaceus europeus</i>
gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
haas	<i>Lepus europeus</i>
hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
mol	<i>Talpa europea</i>
ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
ree	<i>Capreolus capreolus</i>
rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
vos	<i>Vulpes vulpes</i>
wezel	<i>Mustela nivalis</i>
woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Reptielen en amfibieën	
bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
middelste groene kikker	<i>Rana esculenta</i>
kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>
Mieren	
behaarde rode bosmier	<i>Formica rufa</i>
kale rode bosmier	<i>Formica polyctena</i>
stronkmier	<i>Formica truncorum</i>
zwartrugbosmier	<i>Formica pratensis</i>
Slakken	
wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>
Vaatplanten	
aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>
akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>
brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>
breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>
dotterbloem	<i>Caltha palustris</i>
gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>
grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>
kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>
knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>
koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>
slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>
zwanebloem	<i>Butomus umbellatus</i>

Toelichting tabel 1

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).

Toelichting tabel 2

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

Tabel 2: Overige soorten	
<u>Zoogdieren</u>	
Damhert	Dama dama
Edelhert	Cervus elaphus
Eekhoorn	Sciurus vulgaris
Grijze zeehond	Halichoerus grypus
Grote bosmuis	Apodemus flavicollis
Steenmarter	Martes foina
Wild zwijn	Sus scrofa
<u>Reptielen en amfibieën</u>	
Alpenwatersalamander	Triturus alpestris
Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara
<u>Dagvlinders</u>	
Moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia
Vals heideblauwtje	Lycaeides idas
<u>Vissen</u>	
Bermpje	Noemacheilus barbatulus
Kleine modderkruiper	Cobitis taenia
Meerval	Silurus glanis
Rivierdonderpad	Cottus gobio
<u>Vaatplanten</u>	
Aangebrande orchis	Orchis ustulata
Aapjesorchis	Orchis simia
Beenbreek	Nartheicum ossifragum
Bergklokje	Campanula rhomboidalis
Bergnachtorchis	Platanthera chlorantha
Bijenorchis	Ophrys apifera
Blaasvaren	Cystopteris fragilis
Blauwe zeedistel	Eryngium maritimum
Bleek bosvogeltje	Cephalanthera damasonium
Bokkenorchis	Himantoglossum hircinum
Brede orchis	Dactylorhiza majalis majalis
Bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens
Daslook	Allium ursinum
Dennenorchis	Goodyera repens
Duitse gentiaan	Gentianella germanica
Franjgentiaan	Gentianella ciliata
Geelgroene wespenorchis	Epipactis muelleri
Gele helmblom	Pseudofumaria lutea
Gevlekte orchis	Dactylorhiza maculata
Groene nachtorchis	Coeloglossum viride
Groensteel	Asplenium viride
Grote keverorchis	Listera ovata
Grote muggenorchis	Gymnadenia conopsea
Gulden sleutelbloem	Primula veris
Harlekijn	Orchis morio
Herfstschroeforchis	Spiranthes spiralis
Hondskruid	Anacamptis pyramidalis
Honingorchis	Herminium monorchis
Jeneverbes	Juniperus communis
Klein glaskruid	Parietaria judaica
Kleine keverorchis	Listera cordata
Kleine zonnedauw	Drosera intermedia
Klokjesgentiaan	Gentiana pneumonanthe
Kluwenklokje	Campanula glomerata
Koraalwortel	Corallorhiza trifida
Kruisbladgentiaan	Gentiana cruciata

Tabel 2: Overige soorten	
Lange ereprijs	Veronica longifolia
Lange zonnedauw	Drosera anglica
Mannetjesorchis	Orchis mascula
Maretak	Viscum album
Moeraswespenorchis	Epipactis palustris
Muurbloem	Erysimum cheiri
Parnassia	Parnassia palustris
Pijlscheefkelk	Arabis hirsuta sagittata
Poppenorchis	Aceras anthropophorum
Prachtklokje	Campanula persicifolia
Purperorchis	Orchis purpurea
Rapunzelklokje	Campanula rapunculus
Rechte driehoeksvaren	Gymnocarpium robertianum
Rietorchis	Dactylorhiza majalis
	Praetermissa
ronde zonnedauw	Drosera rotundifolia
rood bosvogeltje	Cephalanthera rubra
ruig klokje	Campanula trachelium
schubvaren	Ceterach officinarum
slanke gentiaan	Gentianella amarella
soldaatje	Orchis militaris
spaanse ruiter	Cirsium dissectum
steenanker	Dianthus deltoides
steenbreekvaren	Asplenium trichomanes
stengelloze sleutelbloem	Primula vulgaris
stengelomvattend havikskruid	Hieracium amplexicaule
stijf hardgras	Catapodium rigidum
tongvaren	Asplenium scolopendrium
valkruid	Arnica Montana
veenmosorchis	Hammarbya paludosa
veldgentiaan	Gentianella campestris
veldsalie	Salvia pratensis
vleeskleurige orchis	Dactylorhiza incarnata
vliegenorchis	Ophrys insectifera
vogelnestje	Neottia nidus-avis
voorjaarsadonis	Adonis vernalis
wantsenorchis	Orchis coriophora
waterdrieblad	Menyanthes trifoliata
weideklokje	Campanula patula
welriekende nachtorchis	Platanthera bifolia
wilde gagel	Myrica gale
wilde herfsttijloos	Colchicum autumnale
wilde kievitsbloem	Fritillaria meleagris
wilde marjolein	Origanum vulgare
wit bosvogeltje	Cephalanthera longifolia
witte muggenorchis	Pseudorchis albida
zinkviooltje	Viola lutea calaminaria
zomerklokje	Leucorum aestivum
zwartsteel	Asplenium adiantum-nigrum
Kevers	
vliegend hert	Lucanus cervus
Kreeftachtigen	
rivierkreeft	Astacus astacus

Toelichting tabel 3

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Ffwet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig.
- Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.
- Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria:
  - 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang²,
  - 2) er is geen alternatief,
  - 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn. uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).
- De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.

Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB	
Bijlage 1 AMvB	
<u>Zoogdieren</u>	
das	Meles meles
boommarter	Martes martes
eikelmuis	Eliomys quercinus
gewone zeehond	Phoca vitulina
veldspitsmuis	Crocidura leucodon
waterspitsmuis	Neomys fodiens
<u>Reptielen en amfibieën</u>	
adder	Vipera berus
hazelworm	Anguis fragilis
ringslang	Natrix natrix
vinpootsalamander	Triturus helveticus
vuursalamander	Salamandra salamandra
<u>Vissen</u>	
beekprik	Lampetra planeri
bittervoorn	Rhodeus cericeus
elrits	Phoxinus phoxinus
gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus
grote modderkruiper	Misgurnus fossilis
rivierprik	Lampetra fluviatilis
<u>Dagvlinders</u>	
bruin dikkopje	Erynnis tages
dwerghlauwtje	Cupido minimus
dwergdikkopje	Thymelicus acteon
groot geaderd witje	Aporia crataegi

² - onderzoek en onderwijs
 - repopulatie en herintroductie
 - bescherming van flora en fauna
 - veiligheid van het luchtverkeer
 - volksgezondheid of openbare veiligheid
 - dwingende redenen van openbaar belang
 - het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom
 - belangrijke overlast veroorzaakt door dieren
 - uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw
 - bestendig gebruik
 - uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling

Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB	
grote ijsvogelvinder	Limenitis populi
heideblauwtje	Plebejus argus
iepepage	Strymonidia w-album
kalkgraslanddikkopje	Spialia sertorius
keizersmantel	Argynnis paphia
klaverblauwtje	Cyaniris semiargus
purperstreepparelmoervlinder	Brenthis ino
rode vuurvinder	Palaeochrysophanus hippotoe
rouwmantel	Nymphalis antiopa
tweekleurig hooibeestje	Coenonympha arcania
veenbesparelmoervlinder	Bolaria aquilonais
veenhooibeestje	Coenonympha tullia
veldparelmoervlinder	Melitaea cinxia
woudparelmoervlinder	Melitaea diamina
zilervlek	Clossiana euphrosyne
<u>Vaatplanten</u>	
groot zee gras	Zostera marina
Bijlage IV HR	
<u>Zoogdieren</u>	
baardvleermuis	Myotis mystacinus
bechstein's vleermuis	Myotis bechsteinii
bever	Castor fiber
bosvleermuis	Nyctalus leisleri
brandt's vleermuis	Myotis brandtii
bruinvis	Phocoena phocoena
euraziatische lynx	Lynx lynx
franjestaat	Myotis nattereri
gewone dolfin	Delphinus delphis
gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus
gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus
grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus
grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum
hamster	Cricetus cricetus
hazelmuis	Muscardinus avellanarius
ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus
kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
laatvlieger	Eptesicus serotinus
meervleermuis	Myotis dasycneme
mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
nathusius' dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii
noordse woelmuis	Microtus oeconomus
otter	Lutra lutra
rosse vleermuis	Nyctalus noctula
tuielaar	Tursiops truncatus
tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
vale vleermuis	Myotis myotis
watervleermuis	Myotis daubentonii
wilde kat	Felis silvestris
witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris
<u>Reptielen en amfibieën</u>	
boomkikker	Hyla arborea
geelbuikvuurpad	Bombina variegata
gladde slang	Coronella austriacus
heikikker	Rana arvalis
kamsalamander	Triturus cristatus
knoflookpad	Pelobates fuscus
muurhagedis	Podarcis muralis
poelkikker	Rana lessonae
rugstreepad	Bufo calamita
vroedmeesterpad	Alytes obstetricans
zandhagedis	Lacerta agilis
<u>Dagvlinders</u>	
donker pimperlblauwtje	Maculinea nausithous
grote vuurvinder	Lycaena dispar
pimperlblauwtje	Maculinea teleius
tijmblauwtje	Maculinea arion

Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB	
zilverstreephoibeestje	Coenonympha hero
Libellen	
bronslibel	Oxygastra curtisii
gaffelibel	Ophiogomphus Cecilia
gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
groene glazenmaker	Aeshna viridis
noordse winterjuffer	Sympecma paedisca
oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons
rivierrombout	Stylurus flavipes
sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis
Vissen	
houting	Conegonus oxyrrhynchus
steur	Acipenser sturio
Vaatplanten	
drijvende waterweegbree	Luronium natans
groenknolorchis	Liparis loeselii
kruipe moerasscherm	Apium repens
zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis
Kevers	
brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus latissimus
gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
heldenbok	Cerambyx cerdo
juchtlerkever	Osmoderma eremita
Tweekleppigen	
bataafse stroommossel	Unio crassus